

International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume 14 Issue 4 Year: 2017

Examination of adult and child characters in children's literature books

Çocuk edebiyatı kitaplarındaki yetişkin ve çocuk karakterlerin incelenmesi

Bilge Nur Doğan Güldenoğlu¹

Abstract

It is emphasized in the literature that the quality of children's literature books need to be brought together with children, starting from early childhood. It is also known in these books how important it is for children to acquire models and meet the characters they can identify with. In this context, it is aimed to examine the characteristics of adult and child characters in children's literature books. Content analysis of fourteen books in which adult and child characters are the main characters from children's novels in the last decade (2007-2017), which can be reached by criterion sampling method, were made. Four different tables developed by the researcher in order to determine the way of development, general and personality characteristics of the adult and child characters analyzed in this process were used and these tables were presented in the findings section. In general, results showed that adult and child characters were developed in five different character development paths and in detail, adult characters are not treated as much as child characters. Results also suggested that both adult and child characters are constructed with more positively perceived personality traits. In the discussion section, these findings have been discussed in the light of the basic characteristics of characters in children's literature books.

Özet

Nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarının erken çocukluk döneminden başlayarak çocuklarla buluşturulmasının gerekliliği alanyazında vurgulanmaktadır. Bu kitaplarda çocukların kendilerine model alabilecekleri ve özdeşim kurabilecekleri karakterlerle karşılaşmalarının da ne denli önemli olduğu bilinmektedir. Bu önem bağlamında çalışmada çocuk edebiyatı yapıtlarındaki yetişkin ve çocuk karakterlerin çeşitli özellikler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Belirtilen amaç doğrultusunda ölçüt örnekleme yöntemiyle ulaşılabilen basımları son on yıl (2007-2017) içinde olan çocuk romanlarından, yetişkin ve çocuk karakterlerin ana karakter olarak yer aldığı on dört kitabın içerik çözümlemesi yapılmıştır. Bu süreçte çözümlenen kitaplardaki yetişkin ve çocuk karakterlerin geliştirilme yolları, genel özellikleri ve kişilik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen 4 farklı çizelge kullanılmış ve bu çizelgeler bulgular bölümünde sunulmuştur. Çalışma sonuçları alanyazında belirtilen beş farklı karakter geliştirme yolunun ve dört genel özelliğin de incelenen kitaplarda yer aldığını gösterirken yetişkin karakterlerin çocuk karakterler kadar ele alınmadığını da ortaya çıkarmıştır. Ayrıca karakterlerin daha çok olumlu algılanan kişilik özellikleriyle kurgulandığının belirlenmesi de önemli sonuçlardan biridir. Tartışma bölümünde

¹ Res. Ass., Ankara University, Faculty of Educational Sciences, Department of Fine & Arts, bilgenurdogan@hotmail.com

Keywords: Children's literature; child novel; adult character; child character.

elde edilen bu bulgular alanyazında çocuk edebiyatı kitaplarındaki karakterlere ilişkin temel özellikler doğrultusunda tartışılmıştır.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı; çocuk romanı; yetişkin karakter; çocuk karakter.

Giriş

Edebiyat, sanatçının duygularını, düşüncelerini, düşlerini kısaca insanı ve yaşamı oluşturmuş olduğu kurguyla güzel ve etkili bir biçimde anlatması sanatıdır. Diğer bir deyişle, edebiyat, sözcüklerle yapılan bir güzel sanat dalıdır, dil sanatıdır, estetik bir eylemdir (Kavcar, 1999; Moran, 2009; Aslan, 2013; Sever, 2015).

Edebiyat eserleri ise, insana özgü değerlerin benimsenmesini sağlar. Bu nedenle edebiyat, insanın hem bireysel hem de sosyal yaşamda iyiye, güzele ve doğruya yönelmesinde etkili olur (Kavcar,1999). Çocuk edebiyatının da amacı farklı değildir. Çocuk edebiyatı çocukların düzeylerine uygun olarak onların duygu ve düşünce dünyalarına yönelik sanatsal ürünlerin genel adıdır (Oğuzkan, 2001; Sever, 2015).

Alanyazında çocuk edebiyatı kitaplarının çocuğun kendi dünyasına ve diline uygun, bir başka deyişle “çocuğa göre” bir biçimde oluşturulmasının gerekliliği vurgulanmaktadır (Sever, 1995, 2015; Dilidüzgün, 2003, 2007a, 2007b; Şirin, 2007; Aslan, 2006, 2007b, 2013a, 2013c). Çocuk edebiyatı yapıtları, çocukların dilsel, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişimleri için önemli araçlardır. Çocuk edebiyatının temel öğeleri olan “Konu/ileti, dil ve anlatım, resim, karakter” açısından çocuğa göre bir biçimde oluşturulan bu yapıtlar, çocukların kavramsal gelişimini destekler. Bu süreçte çocukların özdeşim kurduğu, kitaplardaki “karakterlerin” yeri ise ayrı bir önem kazanmaktadır.

Her yapıtta farklı özelliklerle geliştirilen ve kurgudaki olayları yaşayan kahramanlar, çeşitli karakterleri canlandırır. Bu bağlamda karakter, yazınsal ürünlerde duygu, düşünce ve davranışlarıyla anlatılan kişidir (Püsküllüoğlu, 2005). Alanyazında ise karakter, sanatçının yarattığı; duygu, düşünce ve tutkularıyla geliştirdiği, süreç içinde gerçek yaşamdan da yararlanarak biçimlendirdiği bir kişilik olarak tanımlanır. Kitaplarda olayı sürükleyen, yaşayan kişiye ya da anlatılanlarla doğrudan ilgili olan kişiye “başkişi/ temel kişi” ya da “kahraman” denir ve olaylar onun çevresinde gelişir. Anlatılanlarla dolaylı ilgisi olanlar ise kurguda yer alan yan kişilerdir (Özdemir, 2002a, 2002b; Sever, 2007a, 2015; Sever vd., 2007b).

Çocuğun özdeşim kurabileceği kahramanlar, kitaplarda bir kişi, hayvan, bitki ya da nesne olabilir. Özellikle okulöncesi dönemdeki çocuklara yönelik kitaplarda kahraman, okurun yaşıtı olan bir çocuk ya da çocuğun çevresinde görebileceği, sevdiği veya korktuğu bir hayvan olarak da oluşturulabilir. Bu kahramanlar kişileştirme yoluyla hem canlı hem de cansız varlıkların özelliklerini değişik çerçevelenmiş karakterlerle çocukla buluşturur. İlkokul dönemindeki çocuklara seslenen kitaplardaki kahramanlar ise çocuğun gelişim düzeyi ve değişen gereksinimlerine yönelik bir biçimde oluşturulur (Sever, 2015).

Çocuk, okuduğu kitaptaki kahramanlarla özdeşim kurarak, onların duygularını sezinler ve böylece yaşamı, insan ilişkilerini anlayabilecekleri deneyimler edinir (Sever, 2005a, 2005b, 2007a, 2013, 2015; Kaya, 2007). Bunun yanında çocuklar, kendi durumlarına benzer ya da farklı duygu ve sorunları yaşayan karakterleri okuduklarında, kendilerini ve kitap kahramanlarını karşılaştırma olanağı bulur ve kendi kişilik özelliklerinin de farkına varırlar. Ayrıca çocuk, bu süreçte yeteneklerinin olduğu kadar eksikliklerini de fark eder ve hem kendisini hem de başkalarını tanıma olanağı bulur (Aslan, 2007a, 2010, 2013b; Moran, 2009). Bu nedenle kahramanlar çocuğa göre, onun dünyasına uygun bir biçimde geliştirilmelidir.

Karakterlerin geliştirilmesi sürecinde ise çeşitli yollar kullanılmaktadır. Bunlardan bazıları doğrudan bir özellik taşıırken (kişilerin dış görünüşlerini betimleme, iç dünyalarını ortaya çıkarma vb.), bazıları da dolaylı bir niteliktedir (kişileri eylem içinde anlatma, konuşurma vb.) ve yazar bu

nitelikteki yollardan “anlatma” ya da “gösterme” biçimini kullanmaktadır. Ayrıca karakter oluştururken, “iç konuşmalarından, açıklamalardan, başkalarının o kişiyle ilgili yargılarından” da yararlanılabilir (Özdemir ve Binyazar; Özdemir, 2002a, 2002b).

Çocuk edebiyatında da karakterlerin çeşitli yollarla geliştirildiği bilinmektedir. Okulöncesi dönemdeki çocuklara seslenen kitaplardaki karakterler, genellikle fiziksel özellikleriyle tanıtılır ve bu süreçte resim önemli bir işlev kazanır. İlkokul dönemindeki çocuklara seslenen kitaplarda ise resim yerini daha çok yazıya bırakmaya başlar ve yazarın anlatım gücü kurgu içinde öne çıkar.

Çocuk edebiyatında karakterlerin geliştirilme yolları şu biçimde sıralanabilir (Sever, 2015): “Davranış ve eylemleriyle, Konuşmalarıyla, Fiziksel özellikleriyle, Diğer karakterlerin yorumuyla, Yazarın yorumuyla”.

Karakterlerin Davranış ve Eylemleriyle Geliştirilmesi: Karakterlerin davranış ve eylemleri, onların özelliklerini ortaya çıkaran önemli göstergelerden biridir. Bu nedenle belirtilen yolun kullanımıyla geliştirilen karakterlere çocuk kitaplarında sıkça rastlanılmaktadır.

Karakterlerin Konuşmalarıyla Geliştirilmesi: Konuşma yoluyla karakterlerin geliştirilmesi biçimi de sıklıkla kullanılmaktadır. Çocuklara yönelik kitaplarda kahramanların konuşmaları, onların kişilik özelliklerinin anlaşılmasına yardımcı olur.

Karakterlerin Fiziksel Özellikleriyle Geliştirilmesi: Yapıtlarda kahramanların dış görünüşleriyle ilgili belirlemeler de okura, onların kişilik özelliklerine ilişkin ipuçları sunar.

Karakterlerin Diğer Karakterlerin Yorumuyla Geliştirilmesi: Kurgu içindeki karakterlerin birbirleriyle ilgili yorumları da kahramanların özelliklerinin anlaşılmasında yardımcı olan bir başka değişkendir.

Karakterlerin Yazarın Yorumuyla Geliştirilmesi: Karakterlerin geliştirilmesi sürecinde yazarın yorumunun da etkili olduğu bilinmektedir ve kitaplarda yazarın “anlatıcı” konumunda olması ile bu yolun kullanıldığı görülmektedir.

Belirtilen karakter geliştirilme yollarından biri, birkaçı ya da hepsi bir kurgu içerisinde kullanılabilir. Bu değişim doğrudan yazarın anlayışı ve karakter yaratma tekniği ile ilişkilidir. Çocuğa seslenen yapıtlar için önemli görülen ise öncelikle yazarın geliştirmiş olduğu karakterin inandırıcı ve özelliklerinin kurgu ile uyumlu olmasıdır. Edebiyat yapıtlarındaki kahramanlar, okuru çeşitli özelliklerle buluşturmaktadır. Bu özellikler şu biçimde sıralanabilir: (Sever, 2015)

Kapalı (Geliştirilmemiş) Karakter: Yazınsal metinlerde, özellikleri derinlemesine anlatılmayan, okurun ayrıntılı biçimde tanıyamadığı karakterdir. Bu karakterlerin, çocuğa yaşamı tanıtmada fazla katkısının olduğu söylenemez.

Açık (Geliştirilmiş) Karakter: Yazınsal metinlerde, duygu, düşünce ve davranışlarıyla derinlemesine anlatılan, okurun birçok özelliğini bildiği karakterdir. Bu karakterlerin, çocuğa yaşamı tanıtmada ve kitaptaki iletileri duyumsatmada önemli katkılarının olduğu bilinmektedir.

Devingen Karakter: Kurgu içinde kişisel davranış değişimi gösteren, başka bir deyişle “değişen” karakterdir. Devingen karakterler, çocukların kitap kahramanlarıyla özdeşim kurma süreçlerine olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Bu süreçte önemli olan, devingen karakterin yaşadığı değişimin inandırıcı bir biçimde okurla buluşturulmasıdır. Çünkü yaşanan değişimin nedenleri kurguda açıklanmadığında, okurun kahramana olan güveni sarsılabilir ve özdeşim süreci uygun bir sonuca ulaşamayabilir (Özdemir, 2002; Sever, 2007a, 2015; Sever vd., 2007b).

Durağan Karakter: Kurgu içinde kişisel davranış değişimi göstermeyen başka bir deyişle “değişmeyen” karakterdir. Gerçek yaşamda geçen zamanın, her insanda bir değişime neden olmadığı gözlenmektedir. Çocuk kitaplarında ise bu durum durağan karakterler için geçerli olup bu karakterlerin kurgu boyunca büyük kişilik değişimleri yaşamadıkları görülür. Bu nedenle durağan karakterlerin “değişmeme” nedenleri ve bu nedenlerin kurguyla ilişkisi inandırıcı bir biçimde yapılandırılmalıdır (Özdemir, 2002; Sever, 2015; Sever vd., 2007b).

Çocuk kitaplarında “durağan karakterlere” de yer verilmesine karşın iyi geliştirilmiş devingen karakterlerin çocuk gerçekliğine daha uygun olduğu söylenebilir. Örneğin sürekli “çalışkan, başarılı, cesur” gibi özellikleriyle tanıtılan bir kahramanın zamanla çocuk gerçekliğinden uzaklaşması söz konusu olabilir. Bu nedenle kitaplardaki kahramanların da bir korkuyu, bir başarısızlığı yaşamayı, değişim göstermesi insan ve çocuk gerçekliğine yaklaşması anlamına gelip kurgudaki

inandırıcılıklarını arttırabilecek bir özelliktir (Sever, 2015). Belirtilen özelliklerde geliştirilmiş kahramanlarla buluşan çocuk, insan ve yaşama ilişkin davranış ve duyarlık edinebilir.

Böylece çocuğun, özdeşim kurabileceği, onun dünyasına uygun nitelikte geliştirilmiş karakterlerle buluşturulmasının önemi görülmektedir. Bu bağlamda çocuk edebiyatı yapıtlarının, çocuğun kişilik ve toplumsal gelişimine katkı sağladığı vurgulanabilir. Çocuk, kitaplarda karşılaştığı karakterlerin farklı kişilik özellikleriyle de kendini ve çevresindeki insanları tanıyabileceği, insan ilişkilerini kavrayabileceği bir ortamla karşılaşabilir. Böylece kendisi gibi olan ya da olmayan her insana karşı duyarlığı gelişebilir. Bu açıdan kitaplarda yer alan karakterlerin, çocuk için çok önemli olduğu görülerek ayrıntılı olarak incelenmesinin gerekliliği öne çıkmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, ulaşılabilen basımları son on yıl içinde olan çocuk romanlarındaki yetişkin ve çocuk karakterlerin incelenmesidir. Çalışmada belirtilen amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

İncelenen çocuk romanlarındaki yetişkin ve çocuk karakterlerin,

1. Geliştirilme yolları nelerdir?
2. Genel özellikleri nelerdir?
3. Kişilik özellikleri nelerdir?

İncelenen çocuk romanlarındaki yetişkin ve çocuk karakterler,

4. Çocuk ve yaşam gerçekliğine uygun nitelikte midir?
5. Çocuğun model alabilmesi ve özdeşim kurabilmesi açısından uygun nitelikte midir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Çocuğa seslenen romanlarda geliştirilen yetişkin ve çocuk karakterlerin içerik çözümlemesi yöntemi kullanılarak incelemesini amaçlayan bu araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Metin, kitap vb. araçların özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılan ve bir tür tarama olarak da nitelendirilen içerik çözümlemesi, nicelleştirme ölçülerini önceden geliştirerek verileri belli beklentiler doğrultusunda incelemek biçiminde tanımlanmaktadır. İçerik çözümlemesinin temel amacı ise, sözel olan ve olmayan verileri nicel biçime dönüştürmektir (Karasar, 2002:184; Balcı: 2001: 215).

Çalışmada İncelenen Kitaplar

Araştırmada ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak incelenen kitaplar belirlenmiştir. Bu ölçütler doğrultusunda ulaşılabilen basımları son on yıl (2007-2017) içinde olan çocuk romanlarından, kadın yetişkin ve çocuk karakterlerin ana karakter olarak yer aldığı on dört kitap belirlenmiştir. Ayrıca bu kitapların eşit sayıda yerli ve yabancı farklı yazarlardan seçilmesi de bir diğer ölçüt olarak işe koşulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmanın verileri, incelenen on dört çocuk romanındaki yetişkin ve çocuk karakterlerin geliştirilme yolları, genel özellikleri ve kişilik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen 4 farklı çizelge ile toplanmıştır. 1. ve 2. çizelgeler alanyazında belirtilen karakter geliştirme yolları ve karakterlere ilişkin genel özellikler temel alınarak oluşturulurken, 3. ve 4. çizelgeler ise olumlu/olumsuz biçimde algılanan kişilik özelliklerinin tek tek maddelenmesiyle geliştirilmiştir. Çizelgelerde yetişkin ve çocuk karakterler ayrı ayrı ele alınarak yerli ve yabancı yazarlar tarafından kurgulanmış olmaları da belirtilmiştir.

Çözümlemelere İlişkin Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada yapılan çözümlemeler, araştırma kapsamında yer alan çocuk romanlarının araştırmacı tarafından belirlenen ölçütler doğrultusunda bireysel olarak incelenmesi ve çizelgelerin doldurulması biçiminde yürütülmüştür. Yapılan inceleme sırasında veri kaybını ve karışıklığı

önlemek adına 4 çizelge de her roman için ayrı ayrı çıkartılmış ve kitap sayısı doğrultusunda çoğaltılarak toplam 56 (4x14) çizelge üzerinde incelemeler yapılmıştır. Çizelgelerde ele alınan özellikler bağlamında bazı durumlarda karakterlere ilişkin birden fazla özellik işaretlenmiştir. (Örnek: Karakter genel özellikleri bağlamında incelendiğinde “devingen” ya da “durağan”; “kapalı” ya da “açık” olarak işaretlenirken, karakter geliştirme yollarında her karakterde birkaç geliştirme yolu kullanıldığı için ve kişilik özellikleri bağlamında da karakterler birçok niteliği barındırdığı için birden çok işaretleme yapılmıştır. Verilerin analizinde ise içerik çözümlemesi tekniği kullanılmış ve incelenen çocuk romanlarındaki “yetişkin ve çocuk karakterler” çözümleme için birim olarak belirlenmiştir.

Güvenirlğe İlişkin Verilerin Toplanması

Bu araştırmada incelemelerin nesnellliğini arttırmak ve yapılan uygulamanın güvenirlğine ilişkin veri toplayabilmek için kitapların en az %20'sini eş zamanlı olarak birden fazla araştırmacı incelemiş ve uygulamacılar arasındaki güvenirllik (uyuşum yüzdesi), Uyuşum Yüzdesi= Görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı X 100 formülü ile hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre, değerlerin %82,5 ile %90 arasında değiştiği görülmüş ve toplam güvenirllik değeri ise %85 olarak hesaplanmıştır. Alan uzmanlarınca sosyal bilimlerde yapılan uygulamalarda %80 oranındaki güvenirllik değerinin, yeterli ve kabul edilebilir bir değer olarak belirtildiği görülmektedir (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

Güvenirllik çalışması yapılırken karakterlerin olası kişilik özelliklerinin belirlenmesi sırasında ise kendi içlerinde benzer ve farklı özelliklerinin olduğunun görülmesiyle 3. ve 4. çizelgelerde benzer maddelerin birleştirilmesi yoluna da gidilmiştir. Bu değişiklik karakterin kişilik özelliğine aynı ölçüde yansıyan benzer özellikler üzerinde yapılmıştır. Örneğin, “İnsancıl/ Duyarlı/Düşünceli/Anlayışlı” kişilik özelliklerinin aynı bağlamda ele alınıp tek madde altında toplanmasının daha uygun olacağına karar verilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde incelenen çocuk romanlarındaki yetişkin ve çocuk karakterlerin genel özellikleri, geliştirilme yolları ve kişilik özellikleri çizelgeler yoluyla açıklanmıştır. Çalışmada ele alınan on dört çocuk romanında toplam 61 karakter (32'si yetişkin ve 29'u çocuk karakter) incelenmiştir.

Çalışmada incelenen yerli ve yabancı çocuk romanlarındaki yetişkin ve çocuk karakterlerin geliştirilme yollarının incelenmesiyle alanyazında belirtilen beş farklı geliştirme yolunun da (Davranış ve Eylemleriyle, Konuşma Yoluyla, Fiziksel Özellikleriyle, Diğer Karakterlerin Yorumuyla, Yazarın Yorumuyla) kullanıldığı belirlenmiş ve elde edilen bulgular Çizelge 1'de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Çizelge.1 İncelenen Çocuk Romanlarındaki Yetişkin ve Çocuk Karakterlerin Geliştirilme Yollarının Sıklık Dağılımı

Yetişkin Karakterler		
Karakter Geliştirme Yolları	Çeviri Kitaplar	Yerli Kitaplar
Davranış ve Eylemleriyle	24	24
Konuşma Yoluyla	22	22
Fiziksel Özellikleriyle	10	2
Diğer Karakterlerin Yorumuyla	24	20
Yazarın Yorumuyla	13	14
Çocuk Karakterler		
Karakter Geliştirme Yolları	Çeviri Kitaplar	Yerli Kitaplar
Davranış ve Eylemleriyle	29	17
Konuşma Yoluyla	29	17
Fiziksel Özellikleriyle	13	1
Diğer Karakterlerin Yorumuyla	29	15
Yazarın Yorumuyla	18	8

Yapılan çözümler sonucunda incelenen yetişkin ve çocuk karakterlerin en çok “Davranış ve eylemleriyle”, en az ise “Fiziksel özellikleriyle” geliştirildiği görülmektedir. Romanlar “çeviri” ve “yerli” olarak ayrı ayrı ele alındığında da sonuçlarının benzerlik gösterdiği ve en çok “Davranış ve eylemleriyle, Konuşma yoluyla ve Diğer karakterlerin yorumuyla” geliştirme yollarının, en az ise “Fiziksel özellikleriyle” geliştirme yolunun kullanıldığı belirlenmiştir.

Çalışmada incelenen diğer değişken ise karakterlerin genel özellikleridir. Yetişkin ve çocuk karakterlerin genel özelliklerinin belirlenmesi için “Açık, Kapalı, Devingen, Durağan” olmak üzere dört farklı özellik çerçevesinde incelemeler yapılmıştır. Karakterlerin genel özelliklerine ilişkin yapılan incelemelerden elde edilen bulgular Çizelge 2’de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Çizelge.2 İncelenen Çocuk Romanlarındaki Yetişkin ve Çocuk Karakterlerin Genel Özelliklerinin Sıklık Dağılımı

Yetişkin Karakterler		
Karakter Özellikleri	Çeviri Kitaplar	Yerli Kitaplar
Geliştirilmiş (Açık)	13	14
Geliştirilmemiş (Kapalı)	12	11
Devingen	5	7
Durağan	20	18
Çocuk Karakterler		
Karakter Özellikleri	Çeviri Kitaplar	Yerli Kitaplar
Geliştirilmiş (Açık)	18	16
Geliştirilmemiş (Kapalı)	10	11
Devingen	15	7
Durağan	14	14

Karakterlerin genel özelliklerine ilişkin elde edilen bulgularda incelenen yetişkin karakterlerde en çok “Durağan”, en az “Devingen” genel özelliklerinin kullanıldığı görülmektedir. Çocuk karakterlerde kullanılan genel özellikler ise en çok “Açık (geliştirilmiş)”, en az ise “Kapalı (geliştirilmemiş)” özellikler olarak belirlenmiştir.

Çalışmada ele alınan bir diğer değişken ise karakterlerin kişilik özellikleridir. Bu süreçte yetişkin ve çocuk karakterlerin kişilik özelliklerinde farklılıkların belirlenmesiyle incelemeler farklı çizelgelerle yapılmıştır. İncelenen çocuk romanlarındaki yetişkin karakterlerin kişilik özellikleri 17 farklı değişken (11’i olumlu algılanan özellikler, 6’sı olumsuz algılanan özellikler) çerçevesinde incelenmiştir ve elde edilen bulgular Çizelge 3’te ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Çizelge.3 İncelenen Çocuk Romanlarındaki Yetişkin Karakterlerin Kişilik Özelliklerinin Sıklık Dağılımı

Yetişkin Karakterler		
Kişilik Özellikleri	Çeviri Kitaplar	Yerli Kitaplar
Açıksözlü	2	-
Alıngan	-	-
İnsancıl/Duyarlı/Düşünceli/Anlayışlı	16	22
Anlayışsız/Düşüncesiz/Bencil	7	-
Önyargılı	3	-
İnatçı	-	2
Konuşkan	2	-
Meraklı	-	-
Öfkeli/Sinirli/Sert/Ciddi	5	1
Sakin	16	18
Neşeli/Hareketli/Şakacı	-	2

Özgüvenli	16	6
Yardımsaver	9	15
Hırslı	2	-
Kararlı	7	5
Özverili/Tutumlu	2	3
Yaratıcı/Düş gücü yüksek	-	-
Çocuklara sorumluluk veren, onların haklarını bilen	1	1
Merhametli/Ayrımcılık Yapmayan	6	6

Elde edilen bulgularda yetişkin karakterlerin çoğunluğunun olumlu algılanan kişilik özellikleri ile kurgulandığı görülmektedir. Ayrıca yetişkin karakterlerde en çok kullanılan olumlu kişilik özelliğinin “insancıl/duyarlı/düşünceli” olduğu, en çok kullanılan olumsuz kişilik özelliğinin ise “anlayışsız/bencil” olduğu belirlenmiştir. İncelenen kitaplar “yerli” ve “çeviri” olarak ayrı ayrı ele alındığında, “yerli” çocuk romanlarındaki yetişkin karakterlerde en çok “insancıl/duyarlı/düşünceli” özelliği kullanılırken, bir sonraki sıklıklarda yine “sakin” ve “yardımsaver” kişilik özellikleri yer almaktadır. En az ve eşit sayıda ise “öfkeli/sinirli/sert” ve “çocuklarına sorumluluk veren, onların haklarını bilen” kişilik özelliklerinin kullanıldığı görülmektedir. “Çeviri” çocuk romanlarındaki yetişkin karakterlere bakıldığında, en çok ve eşit sayıda “insancıl/duyarlı/düşünceli”, “sakin” ve “özgüvenli” kişilik özellikleri kullanılmıştır.

İncelenen çocuk romanlarındaki çocuk karakterlerin kişilik özellikleri ise 24 farklı değişken (14’ü olumlu algılanan özellikler, 10’u olumsuz algılanan özellikler) çerçevesinde incelenmiştir ve elde edilen bulgular Çizelge 4’te ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Çizelge.4 1980-2012 Dönemi Çocuk Romanlarındaki Çocuk Karakterlerin Kişilik Özelliklerinin Sıklık Dağılımı

Çocuk Karakterler		
Kişilik Özellikleri	Çeviri Kitaplar	Yerli Kitaplar
Açıksözlü	3	4
Alıngan	-	-
İnsancıl/Duyarlı/Düşünceli/Anlayışlı	12	15
Anlayışsız/Düşüncesiz/Bencil	4	-
Önyargılı	-	-
İnatçı	-	2
Konuşkan	6	2
Meraklı	9	9
Öfkeli/Sinirli	1	-
Sakin	14	9
Özgüvenli/Dışa dönük	13	10
Yardımsaver	15	14
Yaramaz	2	-
Kıskanç	1	-
Hareketli/Neşeli/Şakacı	6	3
Hırslı	2	-
Alaycı	-	-
Kararlı	6	4
Olgun/Sorumluluk sahibi	-	3
Yaratıcı/Keşfetmeyi-düş kurmayı seven	2	1
Özverili	-	-
Paylaşımçı/Paylaşmayı seven	3	5
Sorgulayan, eleştiren, haklarını savunan	2	1
Kendi kararlarını verebilen	2	1
Merhametli/Ayrımcılık Yapmayan	5	3

Elde edilen bulgularda çocuk karakterlerin çoğunluğunun olumlu algılanan kişilik özellikleri ile kurgulandığı görülmektedir. Ayrıca çocuk karakterlerde en çok kullanılan olumlu kişilik özelliğinin “insancıl/anlayışlı/duyarlı/düşünceli” olduğu, en çok kullanılan olumsuz kişilik özelliğinin ise “inatçı” olduğu belirlenmiştir. İncelenen çocuk romanları “yerli” ve “çeviri” olarak ayrı ayrı ele alındığında, “yerli” çocuk romanlarındaki çocuk karakterlerin en çok “insancıl/duyarlı/düşünceli” özelliğiyle yer aldığı görülmüştür. Bir sonraki sıklıkta ise “yardımsever” özelliği belirlenmiştir. En az ve eşit sayıda ise “yaratıcı/keşfetmeyi-düş kurmayı seven”, “sorgulayan, eleştiren, haklarını savunan” ve “kendi kararlarını verebilen” kişilik özelliklerinin kullanıldığı görülmektedir. “Çeviri” çocuk romanlarındaki çocuk karakterlerin en çok “insancıl, sakin, özgüvenli, yardımsever” olarak, en az ve eşit sayıda ise “öfkeli/sinirli” ve “kıskanç” olarak kurgulandığı görülmektedir. “Alıngan”, “önyargılı”, “inatçı”, “alaycı” ve “özverili” kişilik özelliklerinde çocuk karakter ise belirlenmemiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada ele alınan on dört çocuk romanındaki toplam 61 karakter (32’si yetişkin ve 29’u çocuk karakter) geliştirilme yolları, genel özellikleri ve kişilik özellikleri açısından incelenmiştir. Bu bölümde ise elde edilen sonuçlar, karakterlerin incelenen özellikleri çerçevesinde tartışılmıştır.

Yapılan çözümlenmelerden elde edilen sonuçlara bakıldığında, incelenen çocuk romanlarında “karakter geliştirme sürecinde” alanyazında belirtilen beş farklı karakter geliştirme yolunun da kullanıldığı görülmektedir. İncelenen romanlarda belirlenen karakter geliştirme yollarının bu çeşitliliği alan uzmanları (Dilidüzgün, 2003, 2007a, 2007b; Aslan, 2007a, 2013a; Sever, 2013, 2015) tarafından da yeğlenen bir anlayıştır. Bir başka deyişle kitaplarda geliştirilen karakterlerin birçok açıdan, farklı yollarla geliştirilmesi, karakterlerin özelliklerinin okurla daha ayrıntılı bir biçimde buluşmasını sağlayan bir ortam yaratır. Böylece çocuk, okuduğu kitaptaki karakterleri sadece tek yönlü değil birçok özelliğiyle tanıma ve ayrıntılı olarak tanıdığı bu karakterlerle daha rahat özdeşim kurma olanağı bulabilir. İlkokul dönemindeki çocuklara seslenen kitaplarda çeşitli karakter geliştirme yollarının kullanılması, kitabın çocuğa uygun biçimde yapılandırılması için önemli görülmektedir. Okulöncesi dönemi kitaplarında ise seslenen yaş aralığının gereksinimi göz önüne alınarak, renk ve çizginin eşliğinde “fiziksel özellikleriyle geliştirilen” karakterlerin daha çok sayıda kullanılabileceği belirtilmektedir.

Tüm bu belirlemeler kapsamında incelenen çocuk romanlarında en çok “davranış ve eylemleri” ve “konuşma yolu” geliştirme yollarının kullanıldığı belirlenmiştir. Bu yollarla geliştirilmiş olan karakterlerin kurgu içinde konuşmaları ve davranışlarıyla öne çıktığı, başka bir deyişle kitapta etkin bir rol aldığı görülmüştür. Böylece çocuk, kitaplardaki karakterlerin başından geçenleri okurken, onları tanıma ve karakterlerle ilgili düşünce üretebilme olanağı edinir. Bu olanak çocuğun özdeşim kurma gereksinimini karşılayabilecek yaşantıların sağlanmasını kolaylaştırabilir. Kitaplarda sıklıkla kullanıldığı belirlenen diğer bir karakter geliştirme yolu ise “diğer karakterlerin yorumuyla” geliştirmedir. Bu yolun da kullanılmasıyla karakterler sadece kendilerini değil, diğer karakterleri de tanıtmış olurlar. Böylece çocuk, hem yorum yapan hem de yorum yapılan karakterlerle ilgili bilgi edinme, yine onları tanıma olanağı bulabilir. Böylece doğrudan çocuk ve karakter arasında, dolaylı olarak ise çocuk ve kitap arasında oluşabilecek olumlu iletişimin adımlarının atılması sağlanabilir. Bazı kitaplarda ise olayların anlatıcısı olarak “yazar” ile karşılaşmıştır. Bunun sonucunda da “yazarın yorumuyla” geliştirilmiş olan karakterler öne çıkmıştır. Doğrudan karakterin yaratıcısı olan yazarın dilinden bazı yorumların çocukla buluşturulmasının da karakter geliştirme yollarının çeşitliliği açısından önemli olduğu belirtilebilir. Fakat bu yol kullanılırken de çocuğa uygun, onun dünyasına seslenen bir dil ve anlatım yeğlenmelidir. Beşinci ve son karakter geliştirme yolu olan “fiziksel özellikler” in belirtilmesi ise en az kullanılan yol olarak belirlenmiştir. Bu belirleme de alanyazınla tutarlı biçimde, “fiziksel özellikler yoluyla” geliştirilen karakterlerin, ilkökul dönemindeki çocuklara seslenen kitaplar yerine daha çok okulöncesi kitaplarında yeğlendiğini ortaya çıkarmıştır.

Sonuç olarak, karakter geliştirme yollarındaki tüm bu çeşitliliğin çocuk edebiyatında hiçbir zaman yeğlenmeyen tekdüzelikten uzak, olumlu bir anlayış olduğu belirtilebilir. Başka bir deyişle, incelenen kitaplarda birçok karakter geliştirme yolunun kullanılmasıyla çocuğa uygun bir yapının belirlendiği söylenebilir.

Bu çalışmada yer alan diğer değişken ise karakterlerin “genel özellikleri” dir. Yapılan incelemelerden elde edilen sonuçlara bakıldığında, çocuk romanlarındaki yetişkin ve çocuk karakterlerin alanyazında belirtilen dört farklı genel özelliğin de kullanılarak geliştirildiği görülmektedir. Alan uzmanlarınca daha çok “açık” ve “devingen” özelliklerin çocuğa göre geliştirilen karakterler için uygun olduğu belirtilmektedir. Bunun nedeni ise, iyi geliştirilmiş karakterlerin okur tarafından daha çok özelliğiyle tanınabilmesi, böylece de çocuğun rahatlıkla özdeşim kurabileceği karakterlerin oluşturulabilmesidir. Aynı zamanda çocuk, özdeşim kurabildiği karakterler aracılığıyla kitaba karşı da olumlu bir tutum geliştirip başka kitapları da okumaya istekli duruma gelebilir. Birçok özelliğiyle geliştirilerek okura tanıtılan karakterlerin gerçekçiliğini yitirmemesi için de başından geçen olaylar doğrultusunda değişim göstermesi beklenir. Bu nedenle alanyazında çocuğa uygun kitaplardaki karakterlerin, kurgu başında nasılsa sonuna kadar aynı özellikte kalması yerine, bazı değişimler yaşamasının daha inandırıcı olacağı belirtilmektedir. Fakat karakterin yaşadığı değişimin ayrıntılı ve inandırıcı bir biçimde çocuğa aktarılması da bir o kadar önemli bulunmaktadır. Çünkü karakter aniden yaşanan değişimlerle kurgulanırsa, çocuğun karaktere ve kitaba karşı güveninin sarsılacağı düşünülmektedir (Özdemir, 2002; Sever, 2007a, 2013, 2015; Sever vd., 2007b).

Tüm bu belirlemeler kapsamında incelenen çocuk romanlarına bakıldığında, yetişkin ve çocuk karakterler arasında farklılıklar belirlenmiştir. İncelenen yetişkin karakterlerin çoğunun “durağan”, az sayıda karakterin de “devingen” yapıda geliştirildikleri görülmektedir. Yetişkin karakterlerin genel olarak durağan bir yapıda kurgulanmasının nedeninin, romanlarda daha çok “çocuk karakterin” öne çıkarılıp yetişkin karakterin bir adım geride anlatılması ve yaşanan olayların yetişkin karakterlerde gerçekleştirilebileceği değişimlere pek yer verilmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Oysa çocuğun, kitaplarda karşılaştığı yetişkin karakterleri de model alabilme olasılığının göz ardı edilmemesi gereklidir. Bu nedenle çocuk kahraman, kurgu içinde değişim yaşarken, yetişkin kahraman için de yaşanabilecek değişim ayrıntılı ve inandırıcı bir biçimde çocukla buluşturulmalıdır. Böylece okur hem model alabileceği kadar iyi tanıdığı hem de yaşadığı değişimle gerçeklik edinen yetişkin karakterlerle karşılaşabilir.

İncelenen çocuk karakterlerin ise çoğunun “açık” özellikte kurgulandığı görülmüştür. Bu durumun da çocuk karakterlerin kurgu içinde daha çok ve daha ayrıntılı anlatılmasının bir göstergesi olduğu düşünülmektedir. Böylece çocuk, doğası gereği yeni karşılaştığı karakterleri tanıma isteğini ve kitaplarda iyi geliştirilmiş, birçok özelliğiyle okura tanıtılmış karakterlerle de bilme, öğrenme gereksinimini karşılayabilir. Bunun sonucunda çocuk ve kitap kahramanı arasında olumlu bir ilişki sağlanabilir. Aynı zamanda çocuk karakterlerin durağan yapıdan çok devingen yapıda kurgulanması da önemli görülen sonuçlardandır. Kurgu boyunca aynı özellikte kalmayan bir karakterin çocuk tarafından daha inandırıcı bulunabileceği de düşünülmektedir. Fakat karakterin yaşadığı değişim yavaş ve inandırıcı bir biçimde gerçekleşirken, değişimin nedenleri de çocuğa ayrıntılı bir biçimde sunulmalıdır. Böylece çocuk, rahatlıkla özdeşim kurabileceği karakterlerle kitaplar aracılığıyla buluşabilir. Ayrıca karakterin yaşadığı değişimin, çocuğun devingen yapısına da uygun olabileceği belirtilebilir.

Sonuç olarak, incelenen kitaplardaki çocuk karakterlerin genel özelliklerinde çocuğa göre bir çerçevenin belirlendiği görülürken, yetişkin karakterlerin çocuk karakterler kadar ele alınmadığı, daha genel bir çerçevede anlatılarak okurla buluşturulduğu, bu durumla da çocuğun yetişkin karakteri model alabilmesi için uygun bir ortamın tam anlamıyla oluşturulmadığı söylenebilir.

Çalışmanın bir diğer değişkeni olarak yetişkin ve çocuk karakterlerin kişilik özelliklerinin incelenmesi sonucunda, incelenen çocuk romanlarında çeşitli kişilik özelliklerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu çeşitlilik alan uzmanları (Crabb ve Bielawski, 1994; Neydim, 2000a, 2000b; Poarch ve Monk-Turner, 2001; Aslan, 2007a, 2010, 2013b, 2014; Kaya, 2007; Sever, 2007a, 2015; Sever vd.,

2007b; Sever ve Aslan, 2012; Şahin ve Işıtan, 2013; Karataş, 2014) tarafından da olumlanan, çocuğun farklı kişilik özellikleriyle tanışması için uygun görülen bir niteliktir. Böylece çocuk, gerçek yaşamda herkesin kendisi gibi olmayabileceği ve bu farklılıklara karşı saygılı olunmasının gerekliliği konularında örtük olarak bir bilinç edinebilir. Bu ortamın sağlanması da kitaplarda çocuğun anlam evrenine seslenen ölçüde çeşitli kişilik özelliklerindeki karakterlerin sanatçı duyarlığıyla kurgulanmasına bağlıdır.

İncelenen romanlara bakıldığında, yetişkin ve çocuk karakterlerin daha çok olumlu kişilik özellikleriyle öne çıkarıldığı belirlenmiştir. Bu sonuç konuya ilişkin yapılan diğer çalışmaların bulgularıyla da benzerlik göstermektedir (Turner-Bowker, 1996; Şahin ve Işıtan, 2013). Çocuğun okuduğu kitaplardaki karakterlerle özdeşim kurabileceği ya da onları model alabileceği bilindiği için olumlu kişilik özellikleri olan karakterlerle buluşması önemli görülmektedir. Fakat bu önem, sadece olumlu özellikte geliştirilen, idealize edilmiş karakterlerin çocuk kitaplarında olması gerektiği yönünde anlaşılmalıdır. Alanyazında da (Aslan, 2007a, 2010, 2013a, 2013b, 2013c, 2014; Neydim, 2000a, 2000b; Şahin ve Işıtan, 2013; Karataş, 2014; Yılmaz ve Kılıç, 2015) belirtildiği gibi çocuk, çevresindeki farklılıklara karşı duyarlık edinebileceği bir ortamla da buluşturulmalıdır. Bu nedenle farklı özellikteki karakterler de çocuk kitaplarında yer almalıdır. Sadece olumlu özellikte geliştirilen karakterler yaşam gerçekliğini çocuğa aktarmada yetersiz kalabilir. Çünkü yaşamda olumsuz algılanabilecek özelliklerdeki bireylerle de karşılaşabilecek olan çocuğun, kitaplarda sadece tek tip ya da idealize edilmiş karakterlerle karşılaşması, kitaptaki karakterlere karşı güven duygusu geliştirememesine neden olabilir. Ayrıca bu karakterler ve kitap çocuğun gözünde inandırıcılığını da yitirebilir.

Romanlar yerli ve çeviri olarak ayrı ayrı ele alındığında da aynı sonuç elde edilmiş ve olumlu kişilik özelliklerinin daha çok kullanıldığı belirlenmiştir. Fakat çeviri romanlarda yetişkin karakterler için olumsuz algılanabilecek kişilik özelliklerine, yerli romanlara göre daha çok yer verildiği görülmüştür. Çeviri romanlarda kullanılan bu özelliğin, çocuğun farklı karakterleri tanınması için önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çocuk kitaplarında yer almasının önemli olacağı düşünülen karakter özelliklerine bakıldığında, “düş gücü yüksek/yaratıcı” bir yetişkin karakter belirlenemezken “Çocuklara sorumluluk veren, onların haklarını bilen” yetişkin karakterlerin de sayıca çok az olduğu görülmüştür. Çocuğun yetişkin karakteri model alması sürecinde önemli görülebilecek bir kişilik özelliğinin incelenen romanlarda bu denli az kullanılmasının ise önemli bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Çocuk karakterlere bakıldığında ise, yine önemli görülen kişilik özelliklerinden olan “sorgulayan, eleştiren, haklarını savunan” ve “kendi kararlarını verebilen” özellikteki çocuk karakterlerin sayıca az olduğu görülmüştür. Belirtilen özelliklerin bu denli az sayıda kullanılmış olması, düşünen, sorgulayan ve kararlarıyla kendini gerçekleştirebilen çocukların yetişebilmesine örnek olma açısından üzerinde önemle durulması gereken bir sorundur.

Sonuç olarak, romanlardaki yetişkin ve çocuk karakterlerin daha çok olumlu özelliklerde geliştirilmesi, çocuğun bu karakterlerle özdeşim kurabilmesi ve onları model alabilmesi için uygun bulunmaktadır. Fakat sadece olumlu özellikteki karakterlerin kitaplarda yer alması, çocuğa yaşam gerçekliğini sezdirebilmek açısından bir eksikliğe neden olabilir. Bu nedenle çocuğu olumsuz örneklerle de karşılaştırmanın, onun farklılıklara karşı duyarlık edinmesi açısından gerekli olduğu düşünülmektedir. Öte yandan olumlu kişilik özelliklerinde, önemi göz ardı edilen ve az sayıda kullanıldığı belirlenen bazı özelliklere de kitaplarda daha çok yer verilmelidir. Belirtilen çalışma sonuçları doğrultusunda, çocuk edebiyatı yapıtlarındaki karakterlerin ne denli önemli olduğu, bu önemin nedenleri bir kez daha ortaya çıkarılmıştır. Bu nedenle çalışma kapsamında ele alınmayan karakter de özelliklerinin de belirlenip irdelenmesi, konunun farklı açılardan ele alınması yapılacak sonraki çalışmalar için önerilmektedir.

Kaynaklar

- Aslan, C. (2006). Türk çocuk yazınında çocuk-yetişkin çatışmasının yer aldığı kimi yapıtların incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39 (2), 193-216.
- Aslan, C. (2007a). Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarının çocuğun gelişim sürecindeki yeri. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* (Yay. Haz.: S. Sever). Ankara: AÜ Basımevi, 189-200.
- Aslan, C. (2007b). Yaşam gerçekliğinin çocuklara iletilmesi bakımından '100 Temel Eser'deki öyküler üzerine bir inceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi 4. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi Özetler Kitabı*. İstanbul.
- Aslan, C. (2010). An analysis of the presentation of women in 100 Basic Literary Works in Turkey. *Eğitim Araştırmaları Dergisi (Eurasian Journal of Educational Research)*, 38, 19-36.
- Aslan, C. (2013a). Çocuk edebiyatı yapıtlarının temel işlevleri. *Eğitimci Öğretmen Dergisi*, 17, 6-9.
- Aslan, C. (2013b). Duyarlık ve düşünceyi geliştirmede çocuk edebiyatı. *Çocuk Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi*, 12, 29-32.
- Aslan, C. (2013c). Çocuk ve gençlik edebiyatı yapıtları yoluyla düşünme. *Kum Edebiyat Dergisi*, 72-73, 11-18.
- Aslan, C. (2014). Türkiye'de çocuk ve gençlik edebiyatında duyarlı konuların (sensitive issues) ele alınışı üzerine eleştirel bir yaklaşım. *Eleştirel Pedagoji*, 32.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Crabb, P. ve Bielawski, D. (1994). The social representation of material culture and gender in children's books. *Sex Roles*, 30 (1), 69-79.
- Dilidüzgün, S. (2003). *İletişim odaklı Türkçe derslerinde çocuk kitapları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2007a). Çocuk kitaplarının çocuğun sanat eğitimine katkısı. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* (Yay. Haz. : S. Sever). Ankara: AÜ Basımevi, 111-115.
- Dilidüzgün, S. (2007b). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Karasar, Niyazi (2002) *Bilimsel Araştırma Yöntemi. Kavramlar-İlkeler-Teknikler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, E. (2014). Çocuk edebiyatında "karakter" kavramı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 60-79.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kaya, Z. (2007). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin türsel/ yazınsal niteliği. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* (Yay. Haz. : S. Sever). Ankara: AÜ Basımevi, 83-91.
- Moran, B. (2009). *Edebiyat kuramları ve eleştiri*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Neydim, N. (2000a). Çeviri çocuk edebiyatında idealize edilerek yansıtılan çocuk figürlerindeki ideolojik ve dinsel eğilimler ve bu edebiyatın Türkiye'deki alınılması. *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları* (Yay. Haz. : S. Sever). Ankara: AÜ Basımevi, 87-102.
- Neydim, N. (2000b). *Çocuk ve edebiyat, çocukluğun kısa tarihi, edebiyatta çocuk figürleri*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özdemir, E. (2002a). *Eleştirel okuma*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, E. (2002b). *Yazınsal türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, E. ve Binyazar, A. (1998). *Yazma öğretimi yazma sanatı*. İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- Poarch, R. ve Monk-Turner, E. (2001). Gender roles in children's literature: a review of non-award-winning "easy-to-read" books. *Journal of Research in Childhood Education*, 16(1), 70-76.
- Püsküllüoğlu, A. (2005) *Arkadaş Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *ABECE Eğitim, Ekin ve Sanat Dergisi*, 107, 14-15.
- Sever, S. (2005a). Çocuk edebiyatı ve eleştirisi. *Cumhuriyet Kitap*. Ankara, 16-17.
- Sever, S. (2005b). Çocuk, yazın ve yaşam. *Çocuk Çocuk Anne, Baba, Eğitimci Dergisi*, 1, 30-34.

- Sever, S. (2007a). Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır?. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* (Yay. Haz. : S. Sever). Ankara: AÜ Basımevi, 41-56.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. (2015). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sever, S., Dilidüzgün, S., Neydim, N. ve Aslan, C. (2007b). *İlköğretimde çocuk edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sever, S. ve Aslan, C. (2012). Çocuk edebiyatı yapıtlarında karakter çerçevesinin oluşturulmasında cinsiyet rollerinin sunuluşu. *III. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: Bildiriler ve Atölye Çalışmaları* (Yay. Haz. : S. Sever vd.). Ankara: AÜ Basımevi, 691-703.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Turner-Bowker, D. (1996). Gender stereotyped descriptors in children's picture books: does "curious jane" exist in the literature?. *Sex Roles*, 35(7), 461-488.
- Yılmaz, O. ve Kılıç, B. S. (2015). İdealle karakter bağlamında Elif Şafak'ın Sakız Sardunya'sı. *II. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler* (Yay. Haz. : T. Şimşek ve B. V. Yıldız). İstanbul: KBN Dijital Baskı, 145-152.

Extended English Abstract

Purpose and Significance: Children's literature need to be in the structure that calls for the universe of language and meaning, according to the child. Through books in children's literature, the characters that the children meet will enable them to acquire new life. It is emphasized in the literature that the quality of children's literature books need to be brought together with children, starting from early childhood. It is also known in these books how important it is for children to acquire models and meet the characters they can identify with. In this context, this study is aimed to examine the characteristics of adult and child characters in children's literature books.

Methodology: Content analysis of fourteen books in which adult and child characters are the main characters from children 's novels in the last decade (2007-2017), which can be reached by criterion sampling method, were made. Four different tables developed by the researcher in order to determine the way of development, general and personality characteristics of the adult and child characters analyzed in this process were used. Four tables were extracted separately for each novel to increase the number of samples in order to prevent the loss of data. In order to collect data on the reliability of the studies conducted in the study, at least 20% of the novels in each period were examined simultaneously by another researcher and the total reliability value was calculated as 85%.

Results: Examining the results of the study, it can be seen that the adult and child characters were developed through five different character development paths. It has been determined that the development path is mostly used with "Behavior and actions" and at least with "Physical properties". In the findings of the general characteristics of the characters, it is seen that the most common characteristics of the adult characters are "Stable" and at least "Dynamics". The general characteristics used in the characters of the child are mostly defined as "Open" (improved), and at least "Closed (not improved)". When the findings of the personality traits of the adult characters are considered, it is seen that the majority of the adult characters are conceived with the positively perceived personality traits. Moreover, it has been determined that the most used positive personality trait in adult characters is "humanistic / sensitive / thoughtful", and the most used negative personality trait is "dissonant / selfish". When looking at the child characters, it is seen that the majority of them are falsified with their positively perceived personality traits. Moreover, it has been determined that the most used positive personality characteristic is "humanistic / sensitive / thoughtful" in the child characters and the most used negative personality characteristic is "stubborn".

Discussion and Conclusions: Children can more easily identify themselves with characters if they have the ability to recognize the characters, not just in one way, but with many other properties. The use of various ways of character development in children's literature books seems important for the child. It can be stated that the diversity of character development paths in the examined books is a positive understanding, since it is far from uniformity that is never preferred in children's literature.

In detail, it can be seen that most of the adult characters are "stable", and a few characters are "dynamic". It is thought that the reason why the adult characters are constructed in a generally static structure is that the novels have more "child characters" put forward and the adult characters are one step behind and the changes that the events occur can not be done in adult characters. However, the possibility of modeling the adult characters that the child has encountered in the books should not be ignored.

Most of the child characters studied were seen as being "open". This situation is also considered to be a demonstration of more and more detailed description of child characters in editing. At the same time, it is also important to see that child characters are structured in a very dynamic way from static. It is also thought that a character who does not stay in the same trait throughout fiction may be found more convincing by the child. But as the change in the character takes place slowly and convincingly, the reasons for the change must also be presented in detail to the child. As a result, a positive relationship can be established between the child and the book here.

When personality traits of adult and child are examined, it is seen that again various personality traits are used in novels. This diversity is a qualification for the literature and is considered appropriate for the child to meet with different personality traits. Thus, the child may be implicitly conscious of the necessity of being respectful of these differences and that everyone in real life may not be like her/himself.

In the novels, it was determined that characters were highlighted with more positive personality traits. It is important to meet characters with positive personality traits because it is known that the child can identify with the characters in the books or model them. However, it should not be understood that only idealized characters developed in a positive way should be in children's books. On the contrary, the child should also be brought to an environment where he/she may be sensitive to differences in his / her environment. For this reason, the characters in different features should also be included in children's books. Only characters developed in a positive way may not be able to convey the reality of life to the child. Moreover, these characters and books may lose their credibility in the child's eyes.

The same result was obtained when the novels were handled separately as native and translation, and both types positive personality traits were used more frequently. However, in the translation novels, it has been seen that the personality traits that can be perceived negatively for the characters are more popular than the native ones. This feature, which is used in translation novels, is thought to be important for the child to recognize different characters.

When one considers the characteristics of characters that are considered to be important in children's books, a "imaginative / creative" character is defined only in one of the translation fiction. It can be said that this character feature, which is supposed to be able to sound for the dynamic nature of children, should be used more in adult characters in terms of being an example to the child.

As a result, the development of more favorable characteristics of adult characters in novels is appropriate for the child to identify with these characters and to model them. But the fact that only the characters in the positive feature are included in the books may cause a lack of sense of life reality to the child. For this reason, it is considered necessary to compare the child with the negative examples in order to be sensitive to the differences. On the other hand, more positive features (imaginative / creative, sensitivity to art and environment, etc.) should be included in the books, some of which have been used in small numbers. In the light of the study, the reasons for the importance of the characters in the children's literature are revealed once more.